

ეროვნული და უცხოური ინვესტიციების ოპტიმალური თანაფარდობის როლი ეროვნული ბიზნესის განვითარებაში

The role of the optimal ratio between national and foreign investments in the development of national business

მეგი ანანიძე

ეკონომიკის დოქტორი

Megi Ananidze

PhD of Economics

რეზიუმე: ნებისმიერი ქვეყნის ეკონომიკური პოლიტიკის უმთავრესი მიზანია ეროვნული, საკუთარი წარმოების აღორძინება, მისი კონკურენტუნარიანობის ამაღლება და ეკონომიკური ზრდის ხარისხის გაუმჯობესება. ამ მიზნის მიღწევა გარდამავალი და ზოგიერთი ტრანსფორმირებადი ეკონომიკის ქვეყნებისათვის, მათ შორის საქართველოსთვის, მხოლოდ საკუთარი (კერძო, სახელმწიფო) ინვესტიციების საფუძველზე უცხოური ინვესტიციების გარეშე წარმოუდგენელია.

Resume: Each country must take into consideration the interests, advantages and shortcomings of its country in the process of investment policy, and therefore create and implement investment policy, as often the wrong direction increases the country's economy instead of reducing its interests and the country's economy.

საკვანძო სიტყვები: კონკურენტუნარიანობა, ტრანსფორმირებადი ეკონომიკა, კვალიფიციური კადრები, მწარმოებლურობის ეფექტიანობა.

Keywords: consideration, advantages, investment policy.

შესავალი: უაღრესად დიდია საკუთარი ინვესტიციების როლი ქვეყნის ეკონომიკური დამოუკიდებლობის და ეკონომიკური უსაფრთხოების უზრუნველყოფაში, მაგრამ გლობალიზაციისა და ღია ეკონომიკის პირობებში მრავალი განვითარებადი ქვეყნის გამოცდილება ადასტურებს, რომ უცხოური ინვესტიციები დიდ

ზეგავლენას ახდენს ინვესტიციის მიმღები ქვეყნის სოციალურ-ეკონომიკურ განვითარებაზე. ამიტომ უცხოური ინვესტიციები უნდა განვიხილოთ, როგორც რეციპიენტის ეროვნულ ეკონომიკაზე და ადგილობრივ ინვესტიციებზე ზემოქმედების დადებით და უარყოფით მხარეთა კომპლექსში.

ძირითადი ტექსტი: რეციპიენტ ქვეყანაში უცხოური ინვესტიციის დადებითი გავლენა მდგომარეობს შემდეგში: ა) უცხოური ინვესტიციები, უწინარეს ყოვლისა, გავლენას ახდენს ტექნოლოგიაზე. თანამედროვე ტექნოლოგიის საშუალებით შესაძლებელია შემცირდეს დანახარჯები პროდუქციის წარმოების ნებისმიერ დონეზე. იმისათვის, რომ უცხოურმა ინვესტიციებმა ხელი შეუწყოს ტექნოლოგიურ პროგრესს რეციპიენტ ქვეყანაში, საჭიროა ამ ქვეყანამ ეფექტიანად გამოიყენოს უცხოური კომპანიების მიერ დაგროვილი ტექნოლოგიური გამოცდილება. ბ) უცხოური ინვესტიციები პოზიტიურ გავლენას ახდენს ეკონომიკურ ზრდაზე. სტანდარტული ნეოკლასიკური ზრდის მოდელის მიხედვით თუ ვიმსჯელებთ, მაშინ უცხოური ინვესტიციები ადგილობრივ ინვესტიციებთან თანაბარ მდგომარეობაში განიხილება და არ მოიაზრება ხანგრძლივად რაიმე ზრდის ეფექტის მომტანად. თუმცა ამავდროულად, ნეოკლასიკური ზრდის მოდელი აღიარებს პირდაპირი, უცხოური ინვესტიციების ზემოქმედებას ეკონომიკურ ზრდაზე, თუკი ამგვარი ინვესტიციები ამაღლებს ტექნოლოგიების და დასაქმების დონეს. გ) უცხოური ინვესტიციები ასევე დადებითად ზემოქმედებს სამუშაო ძალის ხარისხზე, მის ზრდაზე, სტაბილურობაზე და ანაზღაურების მოცულობაზე. უცხოური ინვესტორი კომპანიების ფუნქციონირების შედეგად რეციპიენტი ქვეყნის ეკონომიკური მდგომარეობის გაუმჯობესება იწვევს დასაქმების ზრდას, ასევე შრომის ანაზღაურების მოცულობის გადიდებას. თუკი ინვესტორი მოახერხებს რეციპიენტი ქვეყნის ადგილობრივი და უცხოური ბაზრების ათვისებას მასპინძელ

ქვეყანაში კონკურენტი ფორმების ხარჯზე (ან აიძულებს მათ გადავიდნენ შრომატევად საწარმოო პროცესებზე), მაშინ ეს ზეგავლენა უარყოფით ხასიათს მიიღებს, მაგრამ თუკი უცხოური ინვესტიცია ხელს შეუწყობს მოთხოვნის გაზრდას და წახალისებს კონკურენტ ადგილობრივ ინვესტორებს, კომპანიებს იყვნენ უფრო ინოვაციური, დასაქმებაზე ზეგავლენა შეიძლება დადებითად აისახოს. ყველაფერი დამოკიდებულია იმაზე, თუ ინვესტორის შემოსვლამდე როგორი იყო სამუშაო ძალის სტრუქტურა. როგორც გამოკვლევები ცხადყოფენ, ბევრ ქვეყანაში უცხოური ინვესტიციებით შექმნილ ფილიალებში მუშაკთა ანაზღაურება უფრო მაღალია, ვიდრე ადგილობრივ კომპანიებში, თუმცა ესეც დამოკიდებულია იმაზე, თუ რომელ ქვეყანაზეა, რომელ დარგზე და ფორმაზეა მსჯელობა .

მიუხედავად უცხოური ინვესტიციების რეციპიენტ ქვეყანაზე მნიშვნელოვანი პოზიტიური ზემოქმედებისა, თანამედროვე გლობალიზაციის მრავალწახნაგიანი, წინააღმდეგობრივი პროცესების, მსოფლიო ეკონომიკური კრიზისის პირობებში საინვესტიციო საქმიანობაში დღის წესრიგიდან არ უნდა მოვხსნათ ეროვნული ეკონომიკის უსაფრთხოების საკითხი. მსოფლიოში დაგროვილი გამოცდილების ანალიზიდან გამომდინარე, თითოეულმა ქვეყანამ, მათ შორის საქართველომაც უნდა გაითვალისწინოს ის გარემოება, რომ ინვესტორსა და რეციპიენტს შორის არსებობს ობიექტური წინააღმდეგობა: რეციპიენტი მიისწრაფის შესაძლებლობის შემთხვევაში ყველაზე იაფად, შეღავათიანი პირობებით ან თუნდაც მუქთადაც კი მიიღოს ინვესტიციები. ინვესტორთა უმრავლესობა კი დაინტერესებულია, უწინარეს ყოვლისა, მაქსიმალური მოგება მიიღოს. ქვეყნის ეკონომიკური და პოლიტიკური სტაბილურობის, უსაფრთხოების თვალსაზრისით სასურველია ადგილობრივ და უცხოურ ინვესტიციებს შორის ოპტიმალური თანაფარდობის დაცვა.

მონაცემები ინვესტიციების შესახებ ფიქსირებულ აქტივებში საკუთრების ფორმების მიხედვით საქართველოში ადასტურებს შემდეგ ტენდენციას - უცხოური სჭარბობს ადგილობრივს. ეს გარკვეულწილად იმაზე მიანიშნებს, რომ უცხოელ ინვესტორთა მსხვილმა კაპიტალდაბანდებებმა შეიძლება მონოპოლიურ მდგომარეობამდე მიგვიყვანოს. მაგ., უცხოური ინვესტიციებით შენდება დიდი ქარხნები (შემოდის ძვირად ღირებული სხვადასხვა, მათ შორის სამედიცინო ტექნიკა, რასაც ადგილობრივი ფირმები ფინანსური რესურსების უკმარისობის გამო ვერ ახერხებენ), სადაც დამფუძნებელთა 50-60-% და შეიძლება 100 %-ის წილის მფლობელი უცხოელი აღმოჩნდეს. ამიტომ უცხოურ და ადგილობრივ ინვესტიციებს შორის თანაფარდობა საგრძნობლად რომ არ დაირღვეს, სასურველია უფრო მეტად ერთობლივი საწარმოების შექმნა, ანდა აღნიშნული ტექნიკის გადაცემა/მიყიდვა გარკვეულ ადგილობრივ საწარმოებზე საკონტროლო პაკეტის მშენებლობის წილის დათმობის სანაცვლოდ (მაგალითად, დამფუძნებლად შეყვანა)

ინვესტირების პროცესში არსებული წინააღმდეგობიდან გამომდინარე, ეკონომიკურ ლიტერატურაში განასხვავებენ კეთილსინდისიერ, არაკეთილსინდისიერ და ფსევდო ინვესტორებს. ამ უკანასკნელთ არავითარი კაპიტალის ავანსირება არა აქვთ გადაწყვეტილი. ისინი საინვესტიციო ობიექტის მოჩვენებითი შესწავლით ცდილობენ გამოსტყუონ კომპანიებს კომერციული თუ სხვა სახის ინფორმაცია. რეციპიენტი ქვეყნის ეკონომიკურ განვითარებაზე, სამამულო ინვესტიციებზე პოზიტიურ გავლენას ახდენს მხოლოდ კეთილსინდისიერი ინვესტორები. კეთილსინდისიერება იმაში გამოიხატება, რომ ინვესტირების მონაწილე მხარეებმა უნდა დაიცვან ხელშეკრულების მოთხოვნები, პრინციპები და მიზნები. ინვესტორმა ისე უნდა წარმართოს თავისი საქმიანობა, რომ, სამართლიანი შემოსავლის მიღებასთან ერთად, უნდა განმტკიცდეს და განვითარდეს რეციპიენტი ქვეყნის

ეკონომიკა. ნათლად უნდა გავიგოთ, რომ ინვესტორები კრიმინალები, მძარცველები არ არიან. ინვესტორებს შორის, ისევე როგორც საერთოდ ადამიანებს შორის, არიან კეთილმოსურნე, არაკეთილმოსურნე, გულუხვები და ა.შ. ისინი საქმიანობენ ამა თუ იმ რეციპიენტი ქვეყნის საინვესტიციო გარემოს შესაბამისად. შეიძლება ცალკეული ინვესტორი ეწეოდეს კანონგარეშე, რეციპიენტი ქვეყნისთვის მიუღებელ საქმიანობასაც.

ამრიგად, ტრანსფორმირებად ქვეყნებში უცხოური ინვესტიციები გარკვეულ წინააღმდეგობასთან არის დაკავშირებული, რომლის გადაჭრას, ნებისმიერი ასეთი ქვეყნისათვის, მათ შორის საქართველოსთვისაც, სტრატეგიული მნიშვნელობა აქვს. ეს წინააღმდეგობა იმაში მდგომარეობს, რომ, ერთი მხრივ, კონკურენციის პირობებში უცხოურ ინვესტიციებზე დიდი მოთხოვნაა, მეორე მხრივ, კი საბაზრო ძალების მოქმედებამ შეიძლება ესა თუ ის გარდამავალი, განსაკუთრებით პოსტსაბჭოური ქვეყანა რომელიმე მაღალგანვითარებული სახელმწიფოს სანედლეულო დანამატად აქციოს. ამ წინააღმდეგობის დასაძლევად საჭიროა უცხოური კაპიტალის მოზიდვის სფეროში გონივრული, მეცნიერულად დასაბუთებული, აწონილი პოლიტიკა, სტრატეგია, რომელშიც გავალისწინებული იქნება სტრატეგიული მნიშვნელობის მქონე ინვესტიციების მოზიდვის მოტივაციური მექანიზმი. მხარი უნდა დავუჭიროთ უცხოურ ინვესტიციებს იმ დარგებსა და რეგიონებში, რომელთანაც დაკავშირებულია ეკონომიკური განვითარების პერსპექტივები.

სამწუხაროა, მაგრამ ფაქტია, რომ გარდამავალი ეკონომიკის ქვეყნები მაქსიმალურად არიან მობილიზებული უცხოური ინვესტიციების მოზიდვაზე და ხშირ შემთხვევაში ისინი ნაკლებ ყურადღებას აქცევენ ადგილობრივ ბიზნესსა თუ სხვა მნიშვნელოვან საკითხებს, რომლებიც გარკვეული წლების შემდეგ ცუდ გავლენას იქონიებს ქვეყნის ეკონომიკურ განვითარებაზე. ამიტომ მნიშვნელოვანია ქვეყანაში არსებობდეს კონკურენტუნარიანი გარემო

და ადგილობრივი და უცხოური ინვესტორები იმყოფებოდნენ თანაბარ პირობებში, ხოლო სახელმწიფო მხოლოდ მაშინ ერეოდა მათ საქმიანობაში, თუ ადგილი ექნება კონკურენციის დარღვევას. სახელმწიფომ სწორად უნდა განსაზღვროს საინვესტიციო პოლიტიკა, რადგან ნებისმიერ ქვეყანაში არსებობს დარგები, რომლებიც აუცილებელია იყოს სახელმწიფოს დაქვემდებარებაში, ისეთი როგორიცაა ქვეყნის ენერგო უსაფრთხოება და ა.შ ასევე საინვესტიციო პოლიტიკის განსაზღვრის დროს სახელმწიფომ უნდა იხელმძღვანელოს საექსპორტო და საიმპორტო პროდუქციის თანაფარდობაზე, რომელიც იწარმოება ქვეყანაში, რათა არ მოხდეს ადგილობრივი ბიზნესის შემცირება, ასევე ქვეყანაში არსებული მონოპოლიური სიტუაციით სასურველია მონოპოლიურ დარგში გაჩნდეს ჯანსაღი კონკურენტები და ა.შ

ამგვარად, სახელმწიფომ უნდა შესძლოს უცხოურ და ადგილობრივ ინვესტიციებს შორის იმ ბალანსის შენარჩუნება, რაც აუცილებელია ქვეყნის ეკონომიკური წარმატებისთვის. ამას კი განაპირობებს სწორად შექმნილი და მუდმივად კონტროლირებადი საინვესტიციო გარემო, რომელიც ადაპტირებული უნდა იყოს როგორც ქვეყნის პოტენციალთან, ასევე გარეშე ფაქტორებთან.

დასკვნა: დღესდღეობით უცხოური ინვესტორთა წილი ბაზარზე ისევ საკმაოდ მაღალია. რომ არ მოხდეს მათი, როგორც ადგილობრივი ბაზრის მონოპოლიზებად ჩამოყალიბება, აუცილებელია ადგილობრივი ბიზნესებისადმი სახელმწიფოს მაქსიმალური მხარდაჭერა. ასევე მნიშვნელოვანია უცხოეთში მოღვაწე ქართველი ბიზნესმენების უკან დაბრუნების სამოქმედო სტრატეგიაზე ფიქრი. ჩვენი თანამემამულენი, რომლებიც გარკვეული წლების წინ უცხოეთში შრომითი მიგრაციის გამო წავიდნენ, დღეს მსხვილ ბიზნესმენებად გვევლინებიან ამა თუ იმ ქვეყანაში. სასურველია ქვეყანამ წახალისოს ამ მოქალაქეების უკან დაბრუნება და მათ მიერ განხორციელებულ ინვესტიციებზე გარკვეული

შეღავათების გაწევა. ყოველივე ამით მეტი წვლილის შეტანა შეიძლება ეროვნული ეკონომიკის, სამამულო ბიზნესის აღორძინებაში.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. სხირტლაძე ა, წიკლაური ჟ... ბიზნესი, როგორც სოციალურ-ეკონომიკური პრობლემების გადაჭრის უმთავრესი პირობა, მისი აღრიცხვის, საგადასახადო რეგულირების თავისებურებანი.გამომც. „უნივერსალი“, თბ., 2013
2. მენქიუ გ. , ეკონომიკის პრინციპები, გამომცემლობა „დიოგენე“, თბილისი, 2008
3. მაღაშხია გ . მეტაეკონომიკა- ეკონომიკის ფილოსოფია. თბ. , 1995
4. შენგელია რ. წიკლაური ჟ. შენგელია ნ. „ინვესტიციები და მათი როლი ტრანსფორმირებადი ეკონომიკის ქვეყნების განვითარებაში“ გამომცემლობა „უნივერსალი“, თბ., 2013
5. შენგელია-სხირტლაძე ნ. ინვესტიციის სოციალურ-ეკონომიკური არსი და მისი ახლებური გაგება. ჟურნ. „ბიზნესი და კანონმდებლობა. 2010